

Små sko

Hvordan møte barn og unge som vokser opp i strenge religiøse miljøer?

stor tro

Dette heftet er til deg som møter barn og unge som vokser opp i strenge religiøse miljøer. Heftet skal bidra til økt kunnskap om denne gruppen, særtrekk ved deres oppvekstvilkår og utfordringer de kan leve med.

Ungdommer fra denne gruppen har selv sagt de ønsker å bli sett og forstått. Du kan gjøre en forskjell i deres liv. I dette heftet vil ungdommene selv forklare deg hvordan.

Forord

“ALDRI slutt å spørre om hvordan jeg har det.”

Barnekonvensjonen sier at alle barn har krav på god omsorg og en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling. Alle barn har rett til å kunne uttrykke sine meninger og bli lyttet til. Ikke alle barn får oppfylt disse rettighetene.

Barn som vokser opp i strenge religiøse miljøer, kan bli fratatt muligheten til å lære storsamfunnet å kjenne. Kontroll og strenge rammer kan gjøre at barna får lite informasjon om storsamfunnet de lever i. De lærer ikke å orientere seg i samfunnet og får liten trening i å ta selvstendige valg i eget liv. Barna føler seg ofte utenfor og har et sterkt behov for at voksne ser og forstår hvordan de har det.

I dette heftet vil du få råd fra unge voksne i alderen 18-30 år, som alle har bakgrunn fra strenge religiøse miljøer. Ungdommene vil formidle til deg at det er et behov for økt kunnskap blant voksne om hvordan det kan være å vokse opp i et strengt trossamfunn. De sier at de i barndommen ofte ønsket at noen utenfra kunne sett hvordan de hadde det, at voksne spurte hvordan de hadde det, og at de prøvde å forstå de utfordringene som kan ramme barn som vokser opp i et strengt religiøst miljø.

Vi takker ExtraStiftelsen for økonomisk støtte, og alle som har sittet i referansegruppen for gode faglige diskusjoner. Vi takker også informantene for deres tydelighet, ærlighet og mot. Deres historier gir oss økt innsikt om barndom i strenge religiøse miljøer. Dette er kunnskap som forplikter. Vi håper dette heftet og informantenes erfaringer og tydelige meninger vil bidra til at lærere, helsesykepleiere, sosialarbeidere, rådgivere på skolen og andre voksne møter denne gruppen barn og unge med økt kunnskap og forståelse.

Hjelpeskilden og Redd Barna

5 Innledning

6 Hvordan det er å være meg

1. Et annet verdensbilde

Skepsis til omverdenen

Mye ansvar

Utrygghet

Å leve i “de siste dager”

Elitetenkning

13 2. Negativ sosial kontroll

Streng kontroll

Å være et gruppemedlem

Seksualitet

Å leve et dobbeltliv

Lav selvfølelse

19 3. Rettighetsbrudd

Trosfrihet

Mangel på kunnskap om rettigheter

22 Oppsummerende råd

23 Andre ressurser

Du trenger å:

_ta til deg kunnskap

_tørre å spørre

_lytte

Vi som gir deg råd i dette heftet har bakgrunn fra religiøse miljøer preget av sterk skepsis til omverdenen. Vi opplevde også at miljøet krevde at vi skulle sette gruppen foran oss selv. De av oss som har ytret tvil eller som har brutt med gruppen, har opplevd sanksjoner, og alle har opplevd negativ sosial kontroll.

Å møte ungdommer med vår bakgrunn kan være utfordrende hvis dette er fremmed for deg. Det er likevel ikke mer fremmed enn at du gjennom innlevelse og kunnskap vil klare å sette deg inn i hvordan vi har det.

Først og fremst ønsker vi å fortelle deg dette:

_Barn er ikke representanter for sine foreldres trossamfunn.

_Vi er selvstendige individer med egne tanker og drømmer.

_Vi trenger å bli sett og å bli møtt med kunnskap.

Mange barn kan ha gode liv i strenge religiøse miljøer, mens andre kan ha det utfordrende. Voksne som trenger hjelp, kan ta initiativ og be om hjelp på egne vegne, mens barn er mer sårbare og er avhengige av å bli sett.

Mange voksne hevder at religion er en privatsak, og at det å spørre om tro og trospraksis er å blande seg inn i foreldrenes oppdragelse. Barn som har opplevd at andre har valgt religion for dem, trenger imidlertid at voksne blander seg, at noen spør dem hva de gjør på fritiden, hva som skjer hjemme, hvilke drømmer og ønsker de har, og hvordan de *egentlig* har det.

For noen barn er skolen det eneste vinduet de har mot storsamfunnet. Du som møter barn som vokser opp som oss, har en unik mulighet til å være den ene utenforstående som bryr seg, uten at vedkommende dermed trenger å være en ekspert på trossamfunn.

Sort / hvitt

Vi var de utvalgte,
andre var syndere
Vi tilhørte sannheten,
de andre løgnen.
Verden var ond,
Menigheten var god,
Andre tok feil,
og vi hadde rett.

Vi gikk mot livet,
de andre mot døden
Vi skulle dem redde,
tiden var kort.
Enden var nær,
Ja, den ville snart komme
Gud tilhørte oss,
og håpet var vårt

Skrevet av anonym for Hjelpeskilden

Skepsis til omverdenen

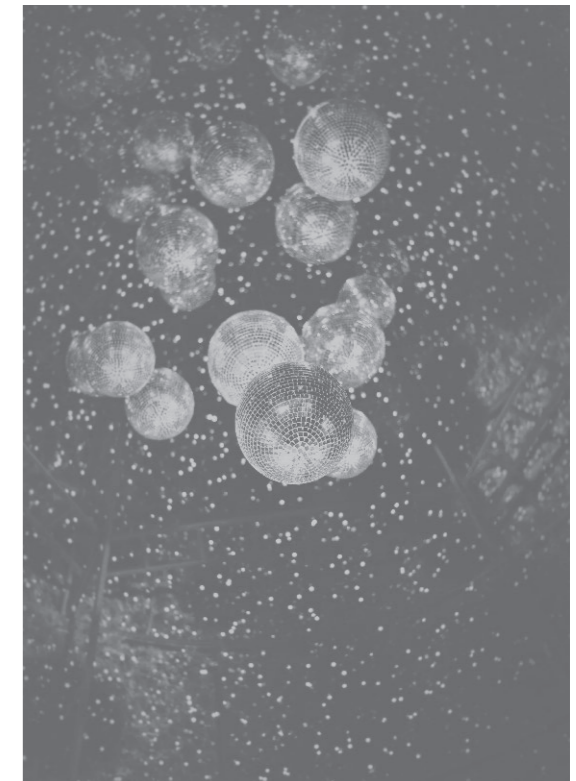
“Jeg lærer at du og andre som ikke er medlem i menigheten, kan være farlige for oss, og jeg kan derfor være skeptisk til deg.”

Vi kommer fra religiøse miljøer som har fortalt oss at det bare er i menigheten at vi kan oppleve sann lykke og trygghet. Samtidig har vi lært at det finnes onde krefter utenfor menigheten, og at vi må være forsiktige når vi velger venner.

Å delta i samfunnet blir derfor vanskelig. Noen deltar bare i aktiviteter som er i menighetens regi. Enkelte deltar sjelden eller aldri på skolefester, klasseturer, bursdagsfeiring og fritidsaktiviteter. En del har også forbud mot feiring av jul, påske og 17. mai.

Dette har ført til at mange av oss har vært fremmedgjort fra samfunnet utenfor det religiøse miljøet. Det å føle seg utenfor og annerledes har vært en sår del av vår oppvekst.

Selv om mange ønsker å beskytte og hjelpe, for eksempel politi, helsesøstre og lærere, så kan personer med vår bakgrunn være skeptiske til disse personene. Det kan derfor være vanskelig for dem å nå inn til oss. Derfor er det er så viktig å ikke gi opp, selv om du føler deg avvist.

“ Fikk beskjed hjemme om å ikke prate med helsesøster, da hun ikke kom til å forstå noe av vårt liv som kristne, da hun var en ikke-troende, og de som ikke tror, arbeider for djevelen med å prøve å avkristne oss som er troende. Så jeg tenkte jo at de sier de vil hjelpe, men er egentlig ute etter å avkristne meg.

“ Selv om jeg gikk ut i veldig tidlig alder, så har det tidlige utenforskapet fulgt meg resten av livet. Jeg har måttet slite meg fullstendig ut for å kunne overbevise samfunnet om at jeg skal klare å ta det igjen og komme meg på samme bølge som alle andre. Jeg føler meg løpt ifra i et løp jeg ikke er med i en gang.

“ Jesus Freak var forøvrig et privilegium å bli kalt. Jeg likte kallenavnet. Følte det var et bevis på at jeg var en god evangelist på skolen. ‘Gjorde mitt’ for å tjene Herren, liksom. Jo mer utfryst og mobbet jeg ble, jo mer ‘riktig’ kristen var jeg.

“ Jeg gråt mye for mine klassekamerater og elevene på skolen, fordi det var virkelig for meg at de kom til å brenne i helvete. Min største motivasjon var å redde sjelen deres, men også det å være en ‘god’ kristen. Jeg fikk dårlig samvittighet og kjente på en skamfølelse om jeg ikke evangeliserte ofte nok.

Mye ansvar “Selv om jeg er et barn, har jeg mye ansvar. Jeg kan føle at jeg må hjelpe andre til Gud og redde andre mennesker fra å miste livet i dommedag.”

Mange av oss har vokst opp i et miljø som tror at verden slik den er nå, snart vil ta slutt. Noen av oss ble som barn tvunget til å misjonere for å redde andre menneskers framtid. Vi fikk vite at Gud ville straffe oss hvis vi ikke misjonerte.

Andre av oss kan ha kjent en indre plikt til å advare mot dommedag eller helvete, eller å hjelpe folk til å få et godt liv gjennom å bli introdusert for troen vår. Noen av oss har hatt en ikke-troende forelder og har følt ansvar for å redde mamma eller pappa.

Det å misjonere har nok ført til en følelse av å skille seg ut, og mange har opplevd negative tilbakemeldinger. Dette har vært vanskelig for noen, mens andre har opplevd det som trossstyrkende.

Vi føler at det tunge ansvaret vi hadde, gikk på bekostning av det å være barn. Mange opplevde også at kravene fra menigheten beslagla mye tid, noe som gikk ut over lekser og forberedelser til prøver på skolen.

Utrygghet “I mitt liv er det mye trusler. Vi lærer om straff fra Gud, om onde krefter som kan gjøre oss syke, gi oss feil tanker og føre oss til fortapelse. Dette gjør at jeg ofte er redd, samtidig som det er vanskelig å snakke om hvorfor.”

Siden vi lærte at verden utenfor menigheten var styrt av onde krefter, har vi følt at verden var utrygg for oss. Enkelte av oss har lært at årsaken til at vi blir syke eller sliter psykisk, er at vi ikke har trodd nok, eller at vi har vært påvirket av onde krefter. Dette har vært svært skremmende for oss.

For å vise hvor farlig verden var, så har noen foreldre vist oss voldelige bilder og tv-innslag. Noen menigheter har egne bøker og blader med skremmende bilder som viser hvor farlig verden er, og hvordan det skal bli når dommedag kommer.

Læren om dommedag og helvete gjør at mange blir redder for fremtiden og redde for onde krefter. Det er vanskelig å være åpen om dette, særlig overfor folk som ikke tilhører menigheten.

“ Jeg skulle ønske at noen spurte meg om hvordan jeg hadde det hjemme. Noen som spurte om jeg var trygg, glad, eller hvor ofte jeg gråt.

“ Vi trenger voksne som tør å stille vanskelige spørsmål, og som kan følge opp når de får svar.

Voksne har lov til å formidle sin tro til sine barn. Man de må gjøre det på en måte som ikke skaper frykt, og tilpasses barnas emosjonelle utvikling og evne til å forstå.

Det å eksponere barn for skremmende informasjon kan være skadelig for barnets utvikling, og kan være et brudd på barnekonvensjonens artikkel 19. Å utsette barn for skremmende eller traumatiske opplevelser kan defineres som psykisk vold.

Å leve i “de siste dager”

“Jeg lever i et miljø som tror på dommedag, og at Gud i nær fremtid vil dømme og straffe de som ikke følger han – og så innføre et paradys. Dette betyr at jeg kan ha vanskelig for å se hva som er vitsen med for eksempel å ta utdanning eller å legge fremtidsplaner.”

Når man tror på dommedag, blir tiden fram til dommedag veldig verdifull for medlemmene. Flere av oss ble oppmuntret til å bruke tiden til å misjonere eller jobbe med vårt forhold til Gud, framfor å starte på en utdanning etter grunnskolen. Andre av oss ble oppfordret til å ta en utdanning som skulle gagne menigheten.

Det kan være vanskelig å overbevise en ungdom i denne situasjonen om å ta en utdanning for sin egen del. Vi kan derfor trenge en ekstra oppmuntring og hjelp til å finne gleden i å ta til oss kunnskap.

For noen av oss ble det å gå på skolen svært konfliktfylt, siden vi lærte ting som troen vår mente var løgn. Dette kunne skje i fag som historie, naturfag og religion. I tillegg følte vi at vi lærte ting vi ikke trengte, siden vi snart skulle til Paradiset.

“Hva var vitsen med å ta lappen, liksom? Jesus ville jo uansett komme igjen før jeg rakk å bruke den noe særlig.

“Jeg var flink på skolen, men utdanning var bortkastet, og det skulle vi unge ikke ta. Det var ingen som oppmuntret til det.

Endetiden har en sentral plass i kristen tro og handler om Guds plan for avslutningen. Endetiden forstås som tiden rett før Gud skal dømme mennesker og gjenopprette orden og rettferdighet. Noen kristne mener at vi lever i «de siste dager» nå, og forbereder seg til dommedag, også kalt Apokalypsen og Harmageddon.

“Husker at jeg ble lært at alle andre religioner var falsk lære, og at bare vi hadde den sanne religion. Var faktisk redd for at de som trodde på andre ting, ville dø. Men ikke jeg.

“Jeg vokste opp med den forståelsen at det stort sett var synd på alle andre mennesker fordi de ikke hadde fornuft nok til å innse sannheten i at lydighet mot Gud var den eneste vei som førte til frelse. ‘Gud er intelligens’, lærte vi, og derfor var altså folk uintelligente hvis de ikke valgte å la seg døpe og bli lydige.

Elitetenkning “Jeg har lært hjemme at det er vi og de andre. Vi er de heldige, de utvalgte, mens de andre er villedet, og egentlig litt synd på.”

Vi lærte at de som ikke var en del av vår religion, hadde dårlige framtidsutsikter. At man kunne ha et godt liv uten religion eller med en annen religion, hadde vi liten forståelse for.

En slik elitetenkning er spesielt uheldig i skoleklasser der det går mange menighetsbarn. Vi kjenner til at det har oppstått situasjoner der barna som ikke tilhører menigheten, har følt seg utenfor.

Vi forstår at det har vært vanskelig å nå inn til oss når vi har vært arrogante og nedlatende. Men selv om noen av oss var litt avvisende, så er det viktig å huske at flere av oss opplevde at våre rettigheter ble brutt hjemme og i menigheten. Vi tenker at det derfor er svært viktig å ikke gi opp barn med vår bakgrunn. Still vennlige spørsmål over tid, og vær der for oss når vi er klare.

Psykisk vold

Tegn på psykisk vold
(hentet fra Bufdir.no)

- Omsorgspersoner viser negative eller fiendtlige holdninger til personen.
- Omsorgspersoner anerkjenner ikke personens verdi og tilhørighet, er avvisende eller gjør personen til syndebukk.
- Omsorgspersoner kritiserer personens atferd og prestasjoner.
- Personen utsettes for skremmende eller traumatiske opplevelser.
- Personen isoleres eller nektes sosiale erfaringer og relasjoner.
- Omsorgspersoner oppmuntrer til destruktiv, antisosial eller seksuelt utnyttende atferd.
- Personen straffes for noe som har en medisinsk eller naturlig forklaring.
- Omsorgspersoner er ikke emosjonelt tilgjengelige eller ignorerer personen.

Psykisk vold er å utsette en person for negative holdninger eller handlinger uten å bruke fysisk makt. Psykisk vold kan også være mangel på handling. For eksempel vil det å utsette en person for negative holdninger skape en følelse av avmakt, skyld, skam, mindreverd eller fortvilelse, eller en følelse av å ikke være ønsket eller elsket.

Husk at barn kan ta like mye skade av psykisk vold som fysisk vold. Eksempler på psykisk vold er å bli fortalt: "Du kommer ikke til himmelen", "Du er Djevelens barn" eller "Du er ingenting verdt uten Gud".

Det står i barneloven at barn ikke skal bli utsatt for vold eller på annen måte bli behandlet på en måte som gjør at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for skade. Bruk at vold og skremmende eller plagsom atferd overfor barn er forbudt. Psykisk vold kan være straffbart etter straffeloven.

Hvis du mistenker at et barn blir utsatt for psykisk vold har du som offentlig ansatt en avvergeplikt, og må rapportere dette til politiet. Du har også en individuell plikt til å melde bekymring til barnevernet som kan være aktuell.

Negativ sosial kontroll

I Regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll for 2017–2020, "Retten til å bestemme over eget liv", heter det:

"Det er vanlig at foreldre setter grenser for sine barn som en del av barneoppdragelsen, men i noen tilfeller setter foreldre helt urimelige begrensninger. [...] Felles for alle som utsettes for negativ sosial kontroll, uavhengig av kjønn og sosial bakgrunn, er at det handler om frihetsbegrensninger som bryter med rettighetene deres og norsk lov. Det kan handle om konflikter som gjelder valg av venner, det å ha kjæreste eller om seksuellliv, kjønnsidentitet og seksuell orientering."

Handlingsplanen definerer negativ sosial kontroll slik:

"Negativ sosial kontroll forstår vi her som ulike former for oppsyn, press, trusler og tvang som utøves for å sikre at enkeltpersoner lever i tråd med familiens eller gruppens normer. Kontrollen kjennetegnes ved at den er systematisk og kan bryte med den enkeltes rettigheter i henhold til blant annet barnekonvensjonen og norsk lov."

Handlingsplanen viser at det er et politisk mål at unge skal settes fri fra negativ sosial kontroll og tvang, og at det skal finnes gode hjelpetilbud.

Det er viktig å gi foreldrene veiledning både om barns rettigheter og om farene knyttet til negativ sosial kontroll. Mange barn kan være ukjent med sine rettigheter, og det er derfor viktig at man gir barna informasjon om disse.

Negativ sosial kontroll kan være en form for psykisk vold. Da kjennetegnes gjerne kontrollen ved at den er overbeskyttende, overvåkende, gjentakende og systematisk. Både fysisk og psykisk vold kan være straffbar. Hvis du vurderer at barnet er utsatt for vold, kan det utløse en avvergeplikt, der du må kontakte politiet, og en bekymringsmelding til barnevernet.

“ Selv var jeg dødelig forelsket i en verdslig gutt, men det var aldri noe alternativ – det var ensbetydende med utstøtelse og tap.

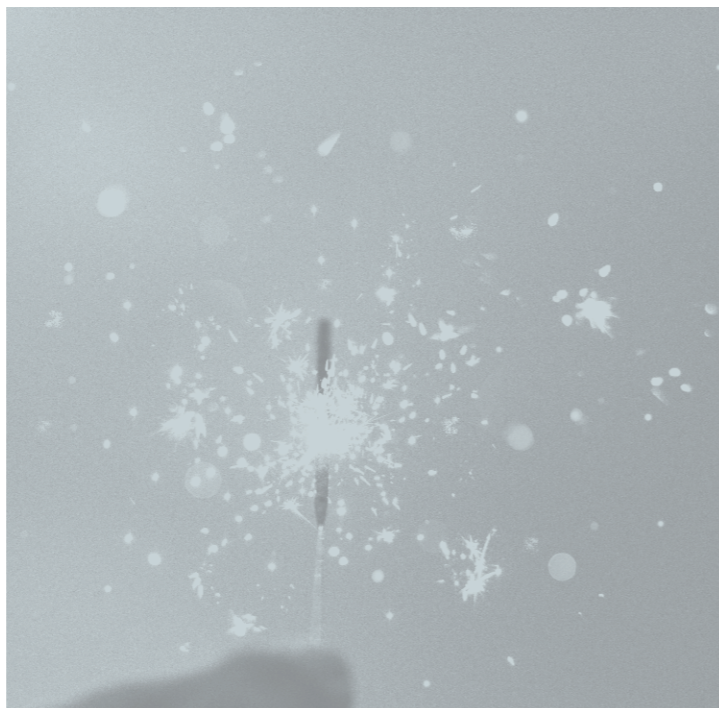
“ Min prosess med å forlate menigheten var lang, med mye ‘skjult’ trussel underveis. Som at min far, som var og er eldste, kom til å få begrensninger for sitt verv. At jeg var et dårlig forbilde for min lillesøster, at jeg kom til å miste alle og bli det mest ensomme menneske i hele verden.

Streng kontroll “Jeg lever med mange regler og forbud som er svært annerledes enn for andre på samme alder. Mine foreldre gjør dette fordi de vil mitt beste, og fordi de ikke vil at jeg skal få dårlig påvirkning som drar meg bort fra troen og Guds beskyttelse.”

Foreldrene våre har ønsket å beskytte oss mot farer, og det har vært viktig for dem at vi ikke ble for påvirket av storsamfunnet. Mange av oss har derfor levd med strengere regler og forbud enn hva som er vanlig.

Noen har opplevd fysisk vold og isolasjon. Noen har opplevd kontroll av hvor vi er og har vært, og kontroll av hva vi gjør med vår tid og våre krefter. Mange opplever kontroll av seksualitet, hvilke klær vi har på oss, og annen kontroll av hva vi gjør med kroppene våre. Andre opplever sterk påvirkning av utdannings- og yrkesvalg. De fleste har opplevd kontroll av hvilke relasjoner vi kan ha til andre mennesker. Kontrollen har også handlet om å få oss til å tenke og handle riktig.

Noen foreldre var opptatt av å ha anseelse og respekt i menigheten. Da reflekterte våre handlinger deres egen åndelighet. Hvis vi gjorde noe som var i strid med menighetens verdier, ble vi derfor opplevd som en byrde for familien. For å unngå at det skjedde, ble det stilt strenge krav til oss.

Å være et gruppemedlem
“Jeg kommer fra et miljø der det religiøse miljøet betyr mer enn mine tanker og meninger. Jeg er først og fremst et gruppemedlem, ikke et individ med egne selvstendige tanker og meninger. Dette kan gjøre at jeg kan ha vanskelig for å hevde meg selv, ha ambisjoner eller uttrykke klare meninger”

Å være et gruppemedlem er det overordnede rammeverket rundt livet til ungdommer som er utsatt for negativ sosial kontroll.

Hos oss var det alltid viktigere å ta hensyn til gruppa enn til oss selv. Lojalitet og lydighet var viktige idealer, og vi skulle heller ikke ha selvstendige meninger.

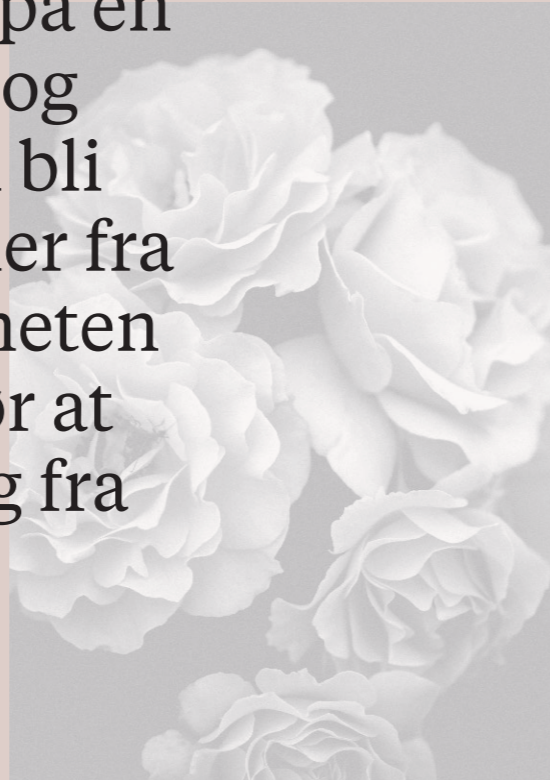
Når hensynet til gruppa går først, går dette ofte utover friheten til å velge venner, fritidsaktiviteter og utdanning. Noen opplever overvåking, gruppepress, trusler og sosial isolasjon fra gruppa for at de skal leve som de andre og ikke bli for godt integrert i storsamfunnet.

Som gruppemedlem var det viktig at vi ikke stilte kritiske spørsmål om troen eller menigheten. For noen av oss førte det til vi mistet evnen til det å undre oss og stille spørsmål, noe som gjorde det vanskelig for oss på skolen.

“ Et medlem sier som regel ‘vi’ mener, ‘vi’ synes, ‘vi’ tror ... Ikke ‘jeg’, men ‘vi’. Ens egen mening er sekundær og som oftest ikke ønskelig.

“ Jeg trenger å bli sett og hørt selv om jeg kanskje gjør meg usynlig. Ikke gi meg opp!

Seksualitet “Seksualitet er et vanskelig tema i det miljøet jeg kommer fra. Dette gjør at jeg møter seksualundervisning på en helt annen måte enn andre, og at forelskelse og forhold kan bli møtt med negative sanksjoner fra familie og menighet. Viktigheten av at jeg holder meg ‘ren’ gjør at jeg også opplever overvåking fra miljøet mitt.”

“ De ville ha kontroll på om ungdommene onanerte, hvor mye de onanerte, og hva de tenkte på når de gjorde det. De ønsket også å vite hvilken legning vi hadde. Hvis vi hadde en kjæreste, ønsket de å vite hvor langt vi hadde gått.

Vi har fått høre at onani og homoseksualitet er synd. Vi skulle ikke føle seksuell lyst, i hvert fall ikke før vi var gift, og vi kan kjenne på mye skam i den forbindelse.

Selv om seksualitet for de fleste er en privatsak, så er det ikke slik i miljøene vi kommer fra. Hvis noen får seg en kjæreste eller blir sett alene med noen av motsatt kjønn, kan dette føre til overvåking, mistenksomhet og avhør.

Hvis man har gjort noe «galt», sliter man med dårlig samvittighet og redsel for å bli avslørt eller straffet. Mange har opplevd avhør i menigheten om sin seksualitet, noe som har vært både ydmykende og ubehagelig.

Vi møter gjerne seksualundervisningen i skolen på en annen måte enn andre. For noen er det svært aktuelt å lære om prevensjon, mens vi andre vet at sex uansett vil bety problemer i forholdet til menigheten og Gud og kan få konsekvenser for fremtiden vår.

Vi skulle ønske at seksualundervisningen ikke bare handlet om forplantningen, men også bidro til å normalisere seksuelle følelser og lyst.

Når en naturlig og sunn seksualitet blir forbundet med demoner, forbud og skam, så risikerer man å hemme evnen til seksuell utfoldelse i fremtiden. God seksuell helse fremmer livskvalitet og mestring.

Å leve et dobbeltliv “Å bryte med det religiøse miljøet er svært vanskelig for meg. Jeg har valgt å leve et dobbeltliv, der jeg er en person på skolen og blant vennene, og en helt annen person hjemme og i menigheten.”

Mange av oss begynte først i tenårene å reflektere over vårt religiøse ståsted. Mens mange valgte å forbli aktive i menigheten, følte andre at de ikke ønsket å dele våre foreldres tro. Om både venner og foreldre er en del av det religiøse miljøet, er det imidlertid ikke enkelt å bryte med troen.

Noen av oss vurderte aldri å bryte med miljøet, men har blitt utstøtt fordi det ble for vanskelig å følge de strenge reglene. Dette har vært spesielt vanskelig for de som ikke hadde et godt nettverk utenfor menigheten. I noen menigheter er det også forbudt for familien å ha kontakt med dem som er utstøtt.

Mange velger derfor å leve et dobbeltliv framfor å bryte helt. Vi fortsetter å delta på menighetens møter og arrangementer, mens vi mentalt har forlatt troen og lever som andre ungdommer så langt vi kan. Å leve et dobbeltliv er utmattende og kan få store konsekvenser hvis det blir oppdaget. Denne redselen kan være tung å leve med. Da kan det være viktig å snakke med noen om det man står i, og å vite hvor man kan få hjelp.

“ Så lenge foreldrene mine lever, kan jeg aldri forlate menigheten. Aldri.

“ Jeg levde også dobbelt i et par år, det spiste meg opp og slet meg ut. Endte i kollaps, og da var det et valg igjen, overleve eller ikke... Unner ingen å drive seg sjøl inn i en sånn knipe.

Lav selvfølelse “Jeg kan slite med å føle meg god nok. Jeg har lært at man aldri kan være god nok for Gud, og hvis man føler seg god nok, så har man gjort noe feil. Dette kan gjøre at jeg sjelden føler meg god nok på andre måter også.”

Når det å ha selvstendige tanker og meninger ikke var noe man ønsket at vi skulle ha, så gjorde dette noe med selvfølelsen vår. I vårt miljø var man enten spesielt utvalgt av Gud, eller syndig og ikke godkjent. Det var lite rom for å være et vanlig menneske som prøver og feiler. Noen av oss har slitt med å føle seg god nok i menigheten eller overfor Gud. En slik lav selvfølelse kan forplante seg til andre arenaer i livet.

Det å ha klare ambisjoner og å uttrykke våre meninger ble vanskelig. Barn som har vokst opp som oss, trenger derfor en ekstra dytt for å kunne hevde seg. De trenger også at noen bidrar til å normalisere det å reflektere.

Barn fra miljøene vi kommer fra har ofte med seg et stort prestasjonskrav. Vi trenger hjelp til å se oss som verdifulle for den vi er, ikke bare for hva vi gjør. Vi som har fått positive tilbakemeldinger og blitt fortalt hvilke sterke sider vi har, fikk et langt bedre selvilde.

“ Får jeg dårlige karakterer, blir jeg deppa. Jeg føler at mine prestasjoner gjenspeiler hvilket menneske jeg er, om jeg er god nok, flittig, smart, eller lat og dum og ukvalifisert.

“ Jeg fikk hele tiden høre at jeg ikke engang eide min egen kropp. Har slitt med dette en stor del av livet, en følelse av å være ubetydelig, ikke å kunne la min stemme bli hørt, at mine meninger var uten verdi.

Trosfrihet “Jeg kommer fra et miljø som har store forventninger til meg, noe som preger meg veldig. Blant annet er det forventet at jeg skal bli et aktivt medlem av det religiøse miljøet. Selv om jeg egentlig har trosfrihet, så er dette vanskelig i praksis.”

Det var svært viktig for våre foreldre at vi ble medlem eller aktive i deres trossamfunn. Noen av oss gjorde det som ble forventet av oss for å ikke skuffe våre foreldre. Andre opplevde dessverre at det ble brukt trusler og kontroll for å få oss på “rett” vei. For enkelte av oss ville foreldrene bli straffet av menigheten hvis vi ikke ble medlemmer.

Mange av oss kjente ikke til at vi egentlig hadde trosfrihet, og lærte ikke om dette før vi ble voksne. Vi skulle ønske at noen hadde lært oss dette allerede på skolen. Det er ofte vanskelig å hevde denne rettigheten på grunn av hensynet til familien og redselen for å miste forholdet til våre nærmeste.

Vi ønsker at foreldre, skole og samfunn ikke tar det for gitt at vi deler våre foreldres tro når det tas avgjørelser knyttet til religion, tro eller livssyn. Barnekonvensjonen gir barn egne menneskerettigheter og gir oss rett til tros- og religionsfrihet. Selv om foreldre har rett og plikt til å veilede barn når det gjelder tro, så trenger våre foreldre å kjenne til at barn ikke er en forlengelse av foreldrenes rettigheter. Samfunnet trenger å spørre oss om vi er enige om beslutninger som tas knyttet til tro, som f.eks. fritak fra enkelte aktiviteter på skolen eller det å begynne på en religiøs skole.

“ Var kjempevanskelig for meg, pappa var eldste og det hang hele tiden over meg at jeg måtte døpe meg, ellers risikerte han å miste stillingen. Så jeg døpte meg. Og hver gang noen kom med en klage på meg til de eldste, snakket ikke mamma og pappa med meg på flere dager fordi pappa fikk problemer.

“ Det endte i at jeg ble holdt fanget i en bil med to eldstefruer og ei ‘søster’, for å få overtalt meg til å melde meg opp til dåpen den sommeren. I en og en halv time. Kunne sikkert hylt, skreket og bært meg verre og stikki ut av bilen, men den psykiske kontrollen var stor.

Mangel på kunnskap om rettigheter “I mitt miljø er rettigheter en utfordring. Jeg kjenner kanskje ikke til de grunnleggende rettighetene jeg har, og som andre tar for gitt. Jeg kan trenge undervisning og informasjon om mine rettigheter og hjelp til å få disse oppfylt.”

Mange av oss har opplevd at våre rettigheter har blitt brutt uten at vi var klar over det selv. Siden vi ikke kjente til rettighetene våre, opplevde vi oppveksten som helt normal.

Noen opplevde å bli isolert fra storsamfunnet og kjenner i dag på følelsen av å ikke være integrert. Andre har opplevd at kontrollen har gått ut over retten til et privatliv. De som har brutt reglene, kan ha opplevd å bli utestengt fra fellesskapet eller å bli offentlig ydmyket, noe som har ført til at mange har det vanskelig også i dag. Mange av oss har opplevd at det var liten mulighet for å slappe av og bare være barn, for vi skulle alltid være aktive i menighetens tjeneste. På den måten ble vår rett til hvile, lek og fritid brutt.

Vi mener at det å få informasjon om egne rettigheter kan være spesielt viktig for en ungdom som allerede er i en mental bruddprosess med sitt miljø. Det kan bidra til at han eller hun står sterkere i sitt valg.

For noen av oss kan også denne informasjonen utløse sterke følelser. Å få vite om rettigheter kan nemlig være forvirrende, særlig hvis det er i strid med hva våre foreldre og menigheten forteller oss. Å bevare forholdet til våre nærmeste er viktigst for oss og kan gjøre det nesten umulig for oss å hevde våre rettigheter. Barn og ungdom med vår bakgrunn kan dermed velge å holde avstand fra den som ønsker å hjelpe. Vi tror også at noen vil føle sterkere på følelsen av å være annerledes, å være hjelpeløs og å feile i nok et krav fra samfunnet.

Vi mener derfor at informasjon ikke er nok, men at den må bli fulgt opp i etterkant. Vi trenger å vite at vi ikke vil miste våre nærmeste, og vi trenger å vite hvem vi kan snakke med når det er aktuelt. Ofte kan man trenge å la tanken om egne rettigheter modnes over tid.

Rettigheter fra barnekonvensjonen som er berørt i dette heftet

ART. 12 Barn har rett til å si sin mening

ART. 13 Barn har ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon

ART. 14 Barn har tanke, samvittighets- og religionsfrihet

ART. 16 Barn har rett til privatliv

ART. 17 Barn har rett til å bli beskyttet mot skadelig informasjon

ART. 19 Barn skal beskyttes mot fysisk og psykisk vold

ART. 24 Barn har rett til den høyest oppnåelige helsestandard

ART. 28 Barn har rett til utdanning

ART. 31 Barn har rett til hvile, fritid og lek

Oppsummerende råd

- 1** Jeg er ikke en representant for mine foreldres tros samfunn. Jeg er meg.
- 2** Selv om du vil meg godt, kan jeg være skeptisk til deg fordi du ikke tilhører min tro.
- 3** Jeg kan ofte være redd. Dette er det vanskelig for meg å snakke om, siden jeg ikke tror du vil forstå.
- 4** Noe av det jeg sier, kan være noe menigheten har lært meg at jeg skal si, og er ikke nødvendigvis mine egne meninger.
- 5** Fortell meg at du er der for meg, vis meg at jeg kan stole på deg.
- 6** Vær tålmodig med meg, ikke gi meg opp selv om jeg avviser deg.
- 7** Lytt til det jeg sier uten å fordømme. Vis meg at vi kan være uenige uten at dette vil gå ut over relasjonen vår.
- 8** Still meg gjerne spørsmål som kan hjelpe meg å reflektere, men vær forsiktig med å stille spørsmål som kan oppleves som et angrep på troen min eller på menigheten jeg tilhører.
- 9** La meg få slappe av, være barn og være meg selv når jeg er sammen med deg.
- 10** Ikke press meg, la meg få ta mest mulig initiativ selv.
- 11** Jeg trenger voksne som forstår at ting er vanskelig i livet mitt. Å gi råd er ikke alltid det viktigste.
- 12** Bli kjent med meg! Spør meg om hva jeg gjør på fritiden og om hvordan jeg har det i hverdagen.
- 13** Hjelp meg å se verdien i meg selv, og at jeg er god nok som jeg er.
- 14** Oppmuntre meg gjerne til å videreutvikle interessene mine, slik at jeg ikke gir opp utdanning.
- 15** Ikke la meg være utenfor, selv om jeg sier at jeg vil det.
- 16** Det er viktig at jeg er trygg. Foreldrene mine kan trenge kunnskap om hvilke rettigheter jeg har.
- 17** Jeg vet ikke hvordan andre barn har det hjemme. Derfor trenger jeg å lære om rettighetene mine. Jeg trenger også hjelp til å kunne hevde disse. Kanskje trenger jeg tid, men fortell meg likevel hvem jeg kan snakke med.
- 18** Jeg er redd for å bli alene. Selv om relasjonene mine kan være skadelige, er dette de voksne som passer på meg, og for meg er hjemmet mitt normalt. Redselen for å bli alene kan styre mange av mine valg.
- 19** For å gjøre sunne valg for meg selv i fremtiden trenger jeg å vite hva som er sunne relasjoner. Jeg trenger også å vite hvilke voksne jeg kan få hjelp hos.
- 20** Hvis du ser usunn oppførsel: ta grep!

Utgitt av

Hjelpekilden Norge
Byfogd Sandbergs gate 5
1532 Moss

Epost: info@hjelpekilden.no
Tlf: 91 77 27 06
Org.nr: 998 641 233

Intervju, bearbeiding og tekst

Hilde Langvann

Foto

Unsplash

Design

Mission

Trykk

Allkopi NetPrint

Alle sitatene i dette heftet er hentet fra ungdommer i alderen 18-30 år, som alle har erfaring fra strenge religiøse trossamfunn, og som deltok på workshop arrangert av Hjelpekilden og Redd Barna 21.-22. oktober 2017.

Hvis du er bekymret

Alle offentlig ansatte samt en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, uavhengig av om vedkommende arbeider i det offentlige eller i det private, har plikt til å gi opplysninger til barnevernet når det er grunn til å tro at:

- et barn blir mishandlet i hjemmet
- det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt
- et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker

Dersom du melder fra, kan dette bidra til at barnet og barnets familie får den hjelpen de trenger. De aller fleste som får hjelp av barnevernet, får hjelpen hjemme. Omsorgsovertakelse skjer bare i de mest alvorlige tilfellene.

På www.barnevakten.no kan du laste ned meldingsskjema og lese mer om bekymringsmelding til barnevernstjernenesten.

Oversikt over ressurser

Ung.no

Røde Kors-telefonen
815 55 201

Alarmtelefonen for barn og unge

Telefon: 116 111
alarm@116111.no

Helsestasjon for ungdom

Minoritetsrådgivere

Helsesøster på skolen

www.hjelpekilden.no

